

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 29 stycznia 1990 r.

w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Na podstawie art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz. U. z 1983 r. Nr 31, poz. 145, z 1986 r. Nr 42, poz. 202 i z 1989 r. Nr 35, poz. 190), art. 7 i 28 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U. z 1983 r. Nr 31, poz. 146 oraz z 1989 r. Nr 32, poz. 169 i Nr 35, poz. 190), art. 26 ust. 1 pkt 4 dekretu z dnia 4 marca 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1983 r. Nr 27, poz. 135 i z 1989 r. Nr 35, poz. 190), art. 23 ust. 2 i art. 24 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (Dz. U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250), art. 24 ust. 4 oraz w związku z art. 37 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124 i Nr 25, poz. 187, z 1983 r. Nr 5, poz. 33 i z 1986 r. Nr 42, poz. 202), art. 4 ust. 6 i art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Rozporządzenie określa wysokość i podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zasady, terminy i tryb zgłaszania do ubezpieczenia społecznego, rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz opłacania składek na ubezpieczenie społeczne następujących osób:

1) pracowników,

- 2) osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia oraz osób z nimi współpracujących,
- 3) członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych,
- 4) osób prowadzących działalność gospodarczą oraz osób z nimi współpracujących,
- 5) adwokatów.

2. Rozporządzenie określa również wysokość i podstawę wymiaru składek na zaopatrzenie emerytalne twórców i artystów oraz zasady, terminy i tryb zgłaszania ich do zaopatrzenia emerytalnego oraz opłacania składek, a także wysokość i podstawę wymiaru składek za osoby wykonujące pracę w czasie odbywania kary pozbawienia wolności.

§ 2. Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

- 1) oddział ZUS — oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych właściwy ze względu na siedzibę zakładu pracy lub siedzibę (miejsce zamieszkania) osoby prowadzącej działalność gospodarczą oraz twórców,
- 2) zakłady pracy — uspołecznione i nie uspołecznione zakłady pracy oraz osoby fizyczne, a także instytucje kościelne i zakonne — zatrudniające pracowników,
- 3) ubezpieczenie — ubezpieczenie społeczne,
- 4) zaopatrzenie emerytalne — zaopatrzenie emerytalne twórców lub zaopatrzenie emerytalne osób wykonujących pracę w czasie odbywania kary pozbawienia wolności,
- 5) świadczenia — świadczenia z ubezpieczenia społecznego,
- 6) umowa — umowę agencyjną lub umowę zlecenia,
- 7) działalność — działalność gospodarczą prowadzoną na własny rachunek.

§ 3. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne lub zaopatrzenie emerytalne, której wysokość, w myśl rozporządzenia, jest uzależniona od przeciętnego wynagrodzenia, ustala się miesięcznie poczynając od trzeciego miesiąca kalendarzowego każdego kwartału na okres trzech miesięcy na podstawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału, ogłaszanego dla celów emerytalnych.

Rozdział 2

Składki na ubezpieczenie społeczne pracowników

§ 4. Składka na ubezpieczenie społeczne pracowników wynosi, z uwzględnieniem § 5 i 52, 43% podstawy wymiaru składki.

§ 5. 1. Okręgowy inspektor pracy Państwowej Inspekcji Pracy oraz państwowy wojewódzki inspektor sanitarny mogą wystąpić do oddziału ZUS o wymierzenie dodatkowej składki w wysokości 5% podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne pracowników tym zakładem pracy opłacającym podatek dochodowy, w których stwierdzono pogorszenie warunków pracy określone w ust. 2.

2. Pogorszenie warunków pracy wyraża się wzrostem co najmniej jednego z wymienionych czynników:

- 1) udziału liczby pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia oraz przy pracach szczególnie uciążliwych w liczbie zatrudnionych bezpośrednio w produkcji, jeżeli wzrost udziału pracowników zatrudnionych w tych warunkach nie wynika wyłącznie ze zmniejszenia zatrudnienia na stanowiskach bezpośrednio produkcyjnych,
- 2) liczby zachorowań na choroby zawodowe, które zostały spowodowane zagrożeniami powstałymi lub nasilonymi w okresie ostatnich 2 lat,
- 3) liczby wypadków przy pracy, w tym w szczególności wypadków o powtarzających się przyczynach,
- 4) liczby rent przyznanych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, o których mowa w pkt 2.

3. Inspektorzy, o których mowa w ust. 1, mogą wystąpić do oddziału ZUS o zaprzestanie wymierzania dodatkowej składki na ubezpieczenie społeczne pracowników, jeżeli nastąpi poprawa warunków pracy wyrażająca się zmniejszeniem czynników wymienionych w ust. 2.

4. Wymierzenie dodatkowej składki oraz zaprzestanie jej wymierzania następuje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego po miesiącu, w którym wpłynęło wystąpienie inspektorów określone w ust. 1.

§ 6. Składka na ubezpieczenie społeczne pracowników, którzy są zaliczeni do jednej z grup inwalidów, zatrudnionych w spółdzielniach inwalidów i niewidomych oraz w zakładach szkoleniowo-produkcyjnych Polskiego Związku Głuchych — wynosi 5% podstawy wymiaru składki.

§ 7. 1. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników stanowi dochód w gotówce i w naturze z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy, z wyjątkiem:

- 1) gratyfikacji (nagród jubileuszowych),
- 2) odpraw przysługujących w związku z przejściem na emeryturę lub rentę inwalidzką,
- 3) ekwiwalentów za nie wykorzystany urlop wypoczynkowy, ekwiwalentów za nie wykorzystane dni wolne od pracy,

- 4) odszkodowań przysługujących pracownikowi w razie niezgodnego z prawem rozwiązania stosunku pracy przez zakład pracy,
- 5) odpraw pośmiertnych po zmarłych pracownikach, wypłacanych na podstawie Kodeksu pracy lub przepisów układów zbiorowych pracy,
- 6) dodatkowych świadczeń pieniężnych bądź wartości świadczeń w naturze nie mających charakteru deputatu, przyznawanych na podstawie przepisów szczególnych (kart branżowych), np. ekwiwalentu pieniężnego z tytułu zwrotu kosztów przejazdów urlopowych, świadczeń na pomoce naukowe dla dzieci, świadczeń przyznawanych z okazji uroczystych dni, jak tradycyjne „barbórkowe”, korzyści materialnych zapewnionych pracownikom w układach zbiorowych pracy lub w umowach indywidualnych, a polegających na uprawnieniu do zakupu po cenach niższych niż detaliczne niektórych artykułów lub przedmiotów, korzystania z bezpłatnych lub częściowo odpłatnych przejazdów środkami lokomocji, z biletów teatralnych, kinowych itp.,
- 7) nagród okolicznościowych, wypłacanych w związku z uroczystym dniem lub też należących do sfery praw honorowych,
- 8) nagród rzeczowych,
- 9) wartości świadczeń rzeczowych wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy (w tym posiłków profilaktycznych) oraz ekwiwalentów za te świadczenia, a także ekwiwalentów za pranie i reperację odzieży roboczej wykonywane we własnym zakresie przez pracowników, ekwiwalentów za przedłużenie używalności odzieży roboczej, za używanie odzieży własnej zamiast odzieży roboczej, za nie wydane pracownikom przysługujące im środki higieny osobistej,
- 10) ekwiwalentu pieniężnego za użyte przy wykonywaniu pracy narzędzia, materiały lub sprzęt, stanowiące własność wykonawcy,
- 11) wypłat należności z tytułu podróży służbowych na obszarze kraju oraz z tytułu wyrównywania wydatków ponoszonych przez pracownika w związku z wykonywaniem pracy poza stałym miejscem pracy lub poza stałym miejscem zamieszkania, m.in. dodatków i ryczałtów za rozłąkę, strawnego, dodatków godzinowych wypłacanych w przedsiębiorstwie państwowym „Polskie Koleje Państwowe”,
- 12) ryczałtów i ekwiwalentów za używanie do celów służbowych prywatnych samochodów lub innych środków lokomocji,
- 13) wartości wyżywienia wydawanego bezpłatnie lub częściowo odpłatnie na kursach i szkoleniach,
- 14) wartości posiłków regeneracyjno-wzmacniających oraz innych środków wydawanych niektórym grupom pracowników do spożycia wyłącznie w czasie wykonywania pracy bez prawa do ekwiwalentu z tego tytułu, m.in. w zakładach gastronomicznych, placówkach żywienia przyzakładowego, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, zakładach dla nieletnich, służbie zdrowia, domach wczasowych, marynarzom i rybakom oraz dodatków kalorycznych wypłacanych na podstawie odrębnych przepisów,
- 15) wypłat należności obliczanych od wielkości efektów uzyskanych przez zastosowanie pracowniczego projektu wynalazczego i za dokumentację dostarczoną bezumownie przez twórcę projektu, przydatną do stosowania projektu, oraz nagród za wynalazczość, a także nagród za prace badawcze i wdrożeniowe,

- 16) nagród o charakterze szczególnym, a zwłaszcza nagród państwowych, reśortowych o charakterze nagród państwowych, nagród konkursowych, nagród za szczególne osiągnięcia w zakresie prac badawczych oraz zastosowania ich wyników w praktyce, nagród za ratownictwo morskie, nagród dla krwiodawców, nagród za upowszechnianie kultury, nagród za osiągnięcia w eksporcie przyznawanych z funduszu nagród Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą,
- 17) zasiłków na zagospodarowanie oraz zasiłków osiedleniowych,
- 18) jednorazowych pożyczek na zagospodarowanie (np. dla młodych małżeństw),
- 19) zapomóg wypłacanych pracownikom z funduszu zapomóg pozostającego w dyspozycji ministrów (kierowników urzędów centralnych) i wojewodów (prezydentów miast: stołecznego Warszawy, Krakowa i Łodzi) oraz w dyspozycji Służby Więziennej,
- 20) wypłat przeznaczonych na pomoc zdrowotną dla naukowców korzystających z opieki zdrowotnej,
- 21) ryczałtów oraz dodatków wypłacanych w złotych obywatelom polskim zatrudnionym za granicą przez pracodawcę zagranicznego w ramach współpracy gospodarczej i naukowo-technicznej,
- 22) jednorazowych odszkodowań z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci oraz odszkodowań za przedmioty utracone lub uszkodzone wskutek wypadku przy pracy, przysługujących od zakładu pracy,
- 23) świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne (z funduszu socjalnego, funduszu mieszkaniowego i przewidzianej na te cele części nadwyżki bilansowej w spółdzielczości).

2. Do podstawy wymiaru składek przyjmuje się również honoraria wypłacane:

- 1) dziennikarzom za pracę dziennikarską przez macierzystą redakcję, z tym że w Komitecie do Spraw Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja” przez redakcję macierzystą rozumie się w Warszawie Zespół Polskiego Radia albo Zespół Telewizji Polskiej, a w terenie — rozgłośnie radiową albo ośrodek telewizyjny bądź ośrodek radio-telewizyjny (z uwzględnieniem programu ogólnopolskiego),
- 2) pracownikom własnym za prace związane z przygotowaniem, realizacją i organizacją programu radiowego i telewizyjnego w Komitecie do Spraw Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja”, w ośrodku telewizyjnym bądź ośrodku radiowo-telewizyjnym albo rozgłośnie radiowej oraz wynagrodzenia za pracę dla terytorialnie właściwego ośrodka telewizyjnego (ośrodka radiowo-telewizyjnego) i programu ogólnopolskiego,
- 3) pracownikom za realizację i opracowanie filmów w jednostkach do tego uprawnionych,

do wysokości nie przekraczającej trzykrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

3. Dochód obejmujący wartość świadczeń w naturze określa się w wysokości ekwiwalentu pieniężnego ustalonego we właściwych przepisach branżowych lub normach budżetowych, a w razie ich braku — na podstawie cen detalicznych artykułów obejmujących świadczenia w naturze, a jeżeli świadczenia w naturze stanowią produkty rolne — według cen ich skupu stosowanych w danym rejonie przez upublicznią jednostkę skupu w okresach, z których dochód przyjmuje się do podstawy wymiaru składek.

4. Roczna wartość użytkowania działki przez nauczycieli określa się w wysokości równowartości 2 q żyta według cen obowiązujących w okresie, z którego dochód przyjmuje się do podstawy wymiaru składek, za 1 ha użytkowanej działki.

5. Jeżeli podatek od wynagrodzeń opłacił pracownik, podstawę wymiaru składek stanowi dochód określony w ust. 1 i 2, pomniejszony o kwotę opłaconego podatku od wynagrodzeń.

6. Jeżeli podatek od wynagrodzeń opłacił pracodawca z własnych funduszy, podstawę wymiaru składek stanowi dochód określony w ust. 1 i 2 bez pomniejszania go o kwotę tego podatku.

§ 8. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych w spółdzielczych zakładach usługowych prowadzonych na zasadach zryczałtowanego rozrachunku stanowi miesięczny dochód bieżąco zadeklarowany za zgodą pracownika przez zarząd spółdzielni, nie niższy jednak od kwoty odpowiadającej 60% przeciętnego wynagrodzenia.

§ 9. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników skierowanych do pracy za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług eksportowych stanowi przeciętne wynagrodzenie.

§ 10. 1. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie pracowników, z zastrzeżeniem § 8 i 9, zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy nie może być w stosunku miesięcznym niższa od kwoty odpowiadającej wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia pracowników uspołecznionych zakładów pracy.

2. W razie zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy, kwotę najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, wynikającą z ust. 1, zmniejsza się proporcjonalnie do ustalonego wymiaru czasu pracy.

3. W razie osiągnięcia dochodu za niepełny miesiąc pracy, kwotę najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, wynikającą z ust. 1, zmniejsza się odpowiednio, przyjmując, że miesiąc liczy 30 dni.

§ 11. Przepisów § 7 i 10 nie stosuje się do składki na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych w celu nauki zawodu lub przyuczenia do wykonywania określonej pracy; podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne tych pracowników stanowi ich wynagrodzenie ustalone na podstawie odrębnych przepisów.

§ 12. 1. Zakłady pracy są obowiązane zarejestrować się w oddziale ZUS w ciągu 10 dni od zatrudnienia pierwszego pracownika.

2. Zakłady pracy zgłaszają pracowników do ubezpieczenia w deklaracji rozliczeniowej, w terminach przewidzianych do rozliczania i opłacania składek.

3. Zakłady pracy zatrudniające nie więcej niż 20 pracowników dokonują imiennego zgłoszenia każdego z pracowników do ubezpieczenia. Oddział ZUS może zwolnić zakład pracy z imiennego zgłaszania do ubezpieczenia.

4. Zakłady pracy zatrudniające powyżej 20 pracowników lub zwolnione z imiennego zgłaszania do ubezpieczenia zgłaszają pracowników do ubezpieczenia przez podanie w deklaracji rozliczeniowej łącznej liczby zatrudnionych pracowników na koniec okresu, którego deklaracja dotyczy.

§ 13. 1. Jeżeli zakład pracy nie zgłosił do ubezpieczenia zatrudnionego pracownika, oddział ZUS z urzędu ustala i stwierdza w formie decyzji obowiązki ubezpieczenia.

2. Jeżeli zakład pracy zgłosił do ubezpieczenia osobę nie spełniającą warunków do objęcia tym ubezpieczeniem, oddział ZUS stwierdza w formie decyzji brak obowiązku ubezpieczenia.

§ 14. 1. Zakład pracy jest obowiązany, bez uprzedniego wezwania, opłacać i rozliczać składki na ubezpieczenie pracowników za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym zatrudnia pracowników.

2. Rozliczenie, o którym mowa w ust. 1, obejmuje również wypłacone pracownikom świadczenia. Świadczenia podlegające finansowaniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zalicza się na poczet składek.

3. Rozliczenie składek i wypłaconych świadczeń następuje w deklaracji rozliczeniowej, która w szczególności powinna zawierać:

- 1) imienny wykaz pracowników, wymiar czasu pracy, wysokość wynagrodzenia oraz datę rozpoczęcia i zaprzestania pracy, jeżeli zakład pracy jest obowiązany do imiennego zgłaszania do ubezpieczenia zatrudnionych pracowników,
- 2) liczbę pracowników zatrudnionych w ostatnim dniu okresu, którego deklaracja dotyczy, wobec zakładów pracy zwolnionych z imiennego zgłaszania do ubezpieczenia zatrudnionych pracowników,
- 3) obliczoną kwotę składek,
- 4) zestawienie wypłaconych pracownikom przez zakład pracy świadczeń podlegających finansowaniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz świadczeń pokrywanych przez zakład pracy.

4. Kwota świadczeń nieprawnie wypłaconych lub wypłaconych w niewłaściwej wysokości obciąża zakład pracy i nie podlega zaliczeniu na poczet składek.

5. Zakład pracy, który nie wypłaca pracownikom świadczeń, zwolniony jest z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej za miesiąc kalendarzowy, w którym skład osobowy pracowników i ich wynagrodzenie oraz kwota składek nie uległy zmianie w stosunku do miesiąca poprzedniego. Zakład pracy jest obowiązany jednak złożyć deklarację rozliczeniową za grudzień każdego roku.

6. Jeżeli zakład pracy zwolniony od comiesięcznego składania deklaracji nie ureguje składek za określony miesiąc, oddział ZUS z urzędu zawiadamia go o dokonanych przypisach składek na ubezpieczenie społeczne za ten miesiąc.

7. Zakład pracy, który wypłaca pracownikom wynagrodzenie ze środków pobranych z banku, opłaca składki na ubezpieczenie pracowników i przesyła deklarację rozliczeniową do oddziału ZUS za pośrednictwem banku finansującego w dniu, w którym pobiera w banku środki na wypłatę wynagrodzeń ostatecznie rozliczonych za dany miesiąc.

8. Zakład pracy, który wypłaca pracownikom wynagrodzenia ze środków własnych nie pobieranych z banku, opłaca składki na ubezpieczenie pracowników i przesyła deklarację rozliczeniową bezpośrednio do oddziału ZUS w dniu wypłaty pracownikom wynagrodzeń ostatecznie rozliczonych za dany miesiąc.

9. Rozliczenie, o którym mowa w ust. 7 i 8, nie może nastąpić później niż do 15 dnia następnego miesiąca.

10. Oddział ZUS w szczególnie uzasadnionych przypadkach może ustalić dla zakładu pracy inny niż określony w ust. 7 i 8 termin opłacania składek i przysyłania deklaracji rozliczeniowej.

§ 15. Jeżeli kwota wypłaconych przez zakład pracy świadczeń podlegających zaliczeniu na poczet składek przewyższa kwotę należnych składek, oddział ZUS zwraca zakładowi pracy kwotę tej nadwyżki w terminie 30 dni.

§ 16. 1. Jeżeli zakład pracy nie nadesłał w obowiązującym terminie deklaracji rozliczeniowej, mimo że nie jest zwolniony z comiesięcznego składania deklaracji, oddział ZUS z urzędu wymierza składkę w wysokości wynikającej z ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej, bez uwzględnienia wypłaconych świadczeń podlegających zaliczeniu na poczet składek, i zawiadamia o tym zakład pracy.

2. Jeżeli po wymierzeniu składek z urzędu zakład pracy złoży deklarację rozliczeniową, oddział ZUS koryguje dokonany wymiar z urzędu do wysokości wynikającej ze złożonej deklaracji.

§ 17. Jeżeli zakład pracy nieprawidłowo obliczył kwotę należnych składek na ubezpieczenie społeczne pracowników, oddział ZUS z urzędu oblicza i wymierza składkę na ich ubezpieczenie, wydając decyzję w sprawie wymiaru składek.

§ 18. Składkę na ubezpieczenie społeczne pracowników zaokrągla się do pełnych 100 zł przez podwyższenie w górę, jeżeli końcówka jest wyższa od 50 zł, lub w dół, jeżeli jest równa bądź niższa od 50 zł.

§ 19. Składkę na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych przez agenta w zakładzie prowadzonym na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia w imieniu jednostki gospodarki uspołecznionej opłaca agent za pośrednictwem jednostki gospodarki uspołecznionej, która zawarła umowę.

Rozdział 3

Składki na ubezpieczenie społeczne osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia oraz osób z nimi współpracujących

§ 20. 1. Składka na ubezpieczenie społeczne osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia oraz osób z nimi współpracujących wynosi, z zastrzeżeniem § 21, 38% podstawy wymiaru składek.

2. Składkę, o której mowa w ust. 1, w części wynoszącej 50%, pokrywa osoba, która zawarła umowę, za siebie i osoby z nią współpracujące, a w pozostałej części — jednostka gospodarki uspołecznionej.

3. Składkę na ubezpieczenie społeczne wozaków oraz osób z nimi współpracujących, wykonujących usługi transportowe na rzecz Lasów Państwowych i parków narodowych, w wysokości określonej w ust. 1, pokrywa w całości jednostka, na której rzecz umowa jest wykonywana.

§ 21. 1. Składka na ubezpieczenie społeczne osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia oraz osób z nimi współpracujących na rzecz:

- 1) przedsiębiorstw upowszechniania prasy i książki Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa-Książka-Ruch”,
- 2) Państwowego Przedsiębiorstwa „Totalizator Sportowy”,
- 3) przedsiębiorstw obrotu produktami naftowymi Centrali Produktów Naftowych,
- 4) Polskiego Związku Motorowego przy obsłudze stacji paliw

wynosi 43% podstawy wymiaru składek.

2. Składkę na ubezpieczenie, o której mowa w ust. 1, pokrywa w całości jednostka gospodarki uspołecznionej.

§ 22. 1. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie stanowi dochód z wykonywania umowy podlegający podatkowi od wynagrodzeń, pomniejszony o opłacony podatek.

2. Jeżeli podatek od wynagrodzeń nie jest wymierzany od dochodu, lecz jest ustalany w kwocie ryczałtowej, podstawę wymiaru składek stanowi bieżąco zadeklarowany dochód, nie niższy jednak od kwoty odpowiadającej 60% przeciętnego wynagrodzenia.

§ 23. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne osób współpracujących stanowi dochód bieżąco zadeklarowany przez osobę, która zawarła umowę, nie niższy jednak od kwoty odpowiadającej 60% przeciętnego wynagrodzenia.

§ 24. W okresie kontynuowania ubezpieczenia składkę na ubezpieczenie społeczne opłaca w całości ubezpieczony w wysokości i od podstawy wymiaru składki za okres ostatniego miesiąca kalendarzowego, w którym istniał obowiązek ubezpieczenia, nie niższej jednak od kwoty odpowiadającej 60% przeciętnego wynagrodzenia.

§ 25. 1. Jednostka, która zawarła umowę, obowiązana jest bez uprzedniego wezwania rozliczać co miesiąc składki na ubezpieczenie osób wykonujących umowę i osób współpracujących oraz wypłacone tym osobom świadczenia podlegające finansowaniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

2. Rozliczenie, o którym mowa w ust. 1, następuje w deklaracji rozliczeniowej, w której podana jest łączna liczba osób wykonujących umowę i osób współpracujących.

3. Jednostka, która zawarła umowę, jest obowiązana bez uprzedniego wezwania przesać do oddziału ZUS deklarację rozliczeniową i opłacić całość należnej składki na ubezpieczenie osób wykonujących umowę i osób współpracujących, po potrąceniu świadczeń finansowanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w terminie do 20 dnia każdego miesiąca za miesiąc ubiegły. Przepisy § 14 ust. 4 oraz § 15—18 stosuje się odpowiednio.

4. Oddział ZUS w szczególnie uzasadnionych przypadkach może ustalić inny niż określony w ust. 3 termin przesyłania deklaracji rozliczeniowej i przekazywania składek.

§ 26. 1. Osoba zamierzająca kontynuować ubezpieczenie po ustaniu obowiązku ubezpieczenia zawiadamia o tym oddział ZUS najpóźniej w ciągu 30 dni po ustaniu obowiązku ubezpieczenia.

2. Oddział ZUS może przywrócić termin do zgłoszenia wniosku o kontynuowanie ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 1.

3. Osoba kontynuująca ubezpieczenie oblicza kwotę składki i opłaca składkę w terminie do 10 dnia każdego miesiąca za miesiąc ubiegły. Przepis § 18 stosuje się odpowiednio.

4. Oddział ZUS w szczególnie uzasadnionych przypadkach może przywrócić termin opłacania składek, o którym mowa w ust. 1.

5. W razie nieopłacenia składki w terminie, o którym mowa w ust. 3 i 4, ubezpieczenie ustaje od miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono składki.

Rozdział 4

Składki na ubezpieczenie społeczne członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych

§ 27. Składka na ubezpieczenie społeczne członków spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych wynosi 43% podstawy wymiaru składki, z uwzględnieniem § 52.

§ 28. Podstawę wymiaru składki stanowi osiągnięty dochód z tytułu pracy w spółdzielni lub z tytułu wytwarzania

na jej rzecz produktów rolnych przez członka spółdzielni, z wyjątkiem wypłat, o których mowa w § 7 ust. 1.

§ 29. 1. W zakresie zgłaszania do ubezpieczenia, rozliczania składek i świadczeń oraz płacenia składek na ubezpieczenie członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych stosuje się, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, odpowiednio przepisy § 12—18.

2. Rolnicza spółdzielnia produkcyjna i spółdzielnia kółek rolniczych jest obowiązana zarejestrować się w oddziale ZUS w ciągu 10 dni od daty zarejestrowania się w sądzie.

3. W deklaracji rozliczeniowej rolnicza spółdzielnia produkcyjna i spółdzielnia kółek rolniczych wykazuje odrębnie kwotę składek na ubezpieczenie członków i pracowników, natomiast wypłacone członkom i pracownikom świadczenia podlegające finansowaniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych rozlicza się łącznie.

Rozdział 5

Składki na ubezpieczenie społeczne osób prowadzących działalność gospodarczą oraz osób z nimi współpracujących

§ 30. Składka na ubezpieczenie społeczne osób prowadzących działalność gospodarczą oraz osób z nimi współpracujących wynosi 38% podstawy wymiaru składki.

§ 31. 1. Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne osób prowadzących działalność gospodarczą oraz osób z nimi współpracujących stanowi dochód bieżąco zadeklarowany przez osobę prowadzącą działalność, nie niższy jednak od kwoty odpowiadającej 60% przeciętnego wynagrodzenia.

2. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie w okresie kontynuowania ubezpieczenia stanowi kwota podstawy wymiaru składek za okres ostatniego miesiąca kalendarzowego, w którym istniał obowiązek ubezpieczenia, nie niższa jednak od kwoty odpowiadającej 60% przeciętnego wynagrodzenia.

§ 32. Osoba prowadząca działalność dokonuje w oddziale ZUS zgłoszenia do ubezpieczenia siebie i osób współpracujących w ciągu 10 dni od dnia rozpoczęcia działalności lub współpracy.

§ 33. 1. Na podstawie danych zawartych w zgłoszeniu do ubezpieczenia oddział ZUS ustala obowiązek ubezpieczenia.

2. Oddział ZUS zawiadamia osobę prowadzącą działalność o objęciu ubezpieczeniem społecznym jej i osób z nią współpracujących oraz o trybie i zasadach opłacania składek, a także wydaje legitymacje ubezpieczeniowe.

3. Jeżeli z treści zgłoszenia do ubezpieczenia lub z innych okoliczności wynika, że obowiązek ubezpieczenia nie istnieje, oddział ZUS wydaje decyzję o niepodleganiu ubezpieczeniu.

4. W razie niezgłoszenia do ubezpieczenia przez osobę prowadzącą działalność, oddział ZUS dokonuje zgłoszenia do ubezpieczenia z urzędu i wydaje decyzję o podleganiu ubezpieczeniu.

5. W sprawach innych niż określone w ust. 3 i 4 oddział ZUS wydaje decyzję tylko na wniosek osoby, której decyzja bezpośrednio dotyczy.

§ 34. Osoba prowadząca działalność jest obowiązana zawiadomić oddział ZUS o zaprzestaniu działalności lub współpracy oraz o innych zmianach, jakie zaszły w stosunku do danych zawartych w zgłoszeniu do ubezpieczenia, w ciągu 10 dni po nastąpieniu tych zmian.

§ 35. 1. Osoba prowadząca działalność jest obowiązana obliczać kwotę należnych składek i bez uprzedniego wezwania opłacać składki za siebie i za osoby współpracujące w terminie, z zastrzeżeniem ust. 2, w którym opłaca składki na ubezpieczenie zatrudnionych pracowników. Przepis § 18 stosuje się odpowiednio.

2. Osoba prowadząca działalność, nie zatrudniająca pracowników, opłaca składki w terminie do 10 dnia każdego miesiąca za miesiąc ubiegły.

§ 36. Osoba prowadząca działalność może, na podstawie decyzji oddziału ZUS, potrącać z należnych składek kwoty zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych przysługujących jej i osobom współpracującym. Przepis § 15 stosuje się odpowiednio.

§ 37. Zwolnienie z opłacania składek następuje za okres pobierania zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego albo odbywania czynnej służby wojskowej, służby zastępczej lub zasadniczej służby w obronie cywilnej. Jeżeli okres pobierania zasiłku lub odbywania służby występuje w dwóch lub więcej kolejnych miesiącach, składek nie opłaca się za każdy miesiąc, w którym trwał on co najmniej 15 dni.

§ 38. 1. Objęcie ubezpieczeniem, uzależnione od wniosku osoby prowadzącej działalność lub osoby współpracującej mającej ustalone prawo do emerytury lub renty, następuje począwszy od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym wniosek został zgłoszony.

2. Jeżeli osoba objęta ubezpieczeniem, w myśl ust. 1, składa wnioski o wystąpienie z ubezpieczenia, ubezpieczenie ustaje od miesiąca wskazanego we wniosku, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym wniosek został zgłoszony.

§ 39. 1. Osoba zamierzająca kontynuować ubezpieczenie po ustaniu obowiązku ubezpieczenia zawiadamia o tym oddział ZUS najpóźniej w ciągu 30 dni po ustaniu obowiązku ubezpieczenia.

2. Oddział ZUS może przywrócić termin do zgłoszenia wniosku o kontynuowanie ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 1.

§ 40. 1. Osoba kontynuująca ubezpieczenie oblicza kwotę składki i opłaca składkę w terminie do 10 dnia każdego miesiąca za miesiąc ubiegły. Przepis § 18 stosuje się odpowiednio.

2. Oddział ZUS w szczególnie uzasadnionych przypadkach może przywrócić termin opłacania składek, o którym mowa w ust. 1.

3. W razie nieopłacenia składki w terminie, o którym mowa w ust. 1 i 2, ubezpieczenie ustaje od miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono składki.

Rozdział 6

Składki na ubezpieczenie społeczne adwokatów

§ 41. Składka na ubezpieczenie społeczne adwokatów wynosi 43% podstawy wymiaru składki.

§ 42. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne adwokatów stanowi dochód z tytułu pracy w zespole adwokackim albo wykonywania zawodu indywidual-

nie lub wspólnie z innym adwokatem, będący podstawą opodatkowania podatkiem od wynagrodzeń lub podatkiem dochodowym, pomniejszony o ten podatek.

§ 43. W zakresie zgłaszania do ubezpieczenia, rozliczania składek i świadczeń oraz opłacania składek na ubezpieczenie adwokatów stosuje się odpowiednio przepisy § 12—18.

Rozdział 7

Składki na zaopatrzenie emerytalne twórców i artystów

§ 44. Składka na zaopatrzenie emerytalne twórców i artystów wynosi 27% podstawy wymiaru składki.

§ 45. Podstawę wymiaru składki na zaopatrzenie emerytalne twórców i artystów stanowi dochód bieżąco zadeklarowany przez twórcę, nie niższy jednak od kwoty odpowiadającej 60% przeciętnego wynagrodzenia.

§ 46. 1. Twórca dokonuje w oddziale ZUS zgłoszenia do zaopatrzenia emerytalnego w ciągu 10 dni od otrzymania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, uznającej działalność za twórczą i ustalającej datę jej rozpoczęcia.

2. Oddział ZUS zawiadamia twórcę o objęciu zaopatrzeniem emerytalnym oraz o trybie i zasadach opłacania składek, a także wydaje legitymację ubezpieczeniową.

§ 47. Twórca jest obowiązany zawiadomić oddział ZUS o wszelkich zmianach w stosunku do danych zawartych w zgłoszeniu do zaopatrzenia emerytalnego w ciągu 10 dni po nastąpieniu tych zmian.

§ 48. 1. Obowiązek opłacania składek powstaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym twórca rozpoczął wykonywanie działalności twórczej.

2. Dla twórcy objętego przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin obowiązek opłacania składek powstaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym zgłosił wniosek o objęcie zaopatrzeniem emerytalnym.

3. Twórca po ustaleniu prawa do emerytury lub renty z zaopatrzenia emerytalnego może, na swój wniosek, opłacać składki od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym został zgłoszony taki wniosek.

§ 49. Twórca jest obowiązany obliczać kwotę należnych składek i bez uprzedniego wezwania opłacać składki w terminie do 10 dnia następnego miesiąca po upływie kwartału za kwartał ubiegły. Przepis § 18 stosuje się odpowiednio.

§ 50. 1. Od obowiązku opłacania składek jest zwolniony twórca, który co najmniej przez 30 kolejnych dni:

- 1) odbywa czynną służbę wojskową, służbę zastępczą lub zasadniczą służbę w obronie cywilnej albo
- 2) przebywa w zamkniętym zakładzie społecznym służby zdrowia.

2. Zwolnienie od obowiązku opłacania składek dotyczy miesięcy, w których okoliczności uzasadniające zwolnienie, określone w ust. 1, trwały nie krócej niż 15 dni.

Rozdział 8

Składki z tytułu wykonywania pracy przez skazanych

§ 51. Składka za skazanych z tytułu wykonywania przez nich pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności wynosi 30% całkowitego dochodu za tę pracę.

Rozdział 9

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 52. W 1990 r. składka na ubezpieczenie społeczne, o której mowa w § 4 i 27, za członków i pracowników zatrudnionych bezpośrednio w produkcji rolniczej, prowadzonej przez jednostki gospodarki uspołecznionej, jest opłacana, w części wynoszącej 14% podstawy wymiaru składki, przez jednostki gospodarki uspołecznionej, a w pozostałej części, wynoszącej 29% podstawy wymiaru składki, jest refundowana Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych z budżetu centralnego.

§ 53. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określa szczegółowe zasady postępowania w sprawach zgłoszeń do ubezpieczenia i zaopatrzenia emerytalnego, rozliczania składek i świadczeń oraz opłacania składek.

§ 54. Przy ustalaniu do dnia 28 lutego 1990 r. kwoty podstawy wymiaru składek, której wysokość w myśl rozporządzenia jest uzależniona od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału, za wynagrodzenie to należy przyjąć kwotę 209 000 zł.

§ 55. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 marca 1976 r. w sprawie wykonania przepisów dekretu o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 13, poz. 74 i z 1983 r. Nr 27, poz. 131) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w § 1 skreśla się pkt 5,
- 2) skreśla się § 11—14,
- 3) w § 22 skreśla się wyrazy „ustalaniu obowiązku opłacania składek i ich wysokości”.

§ 56. Tracą moc:

- 1) § 1 ust. 1, § 2—5, § 9, § 10 ust. 3, § 11 i 12 oraz § 15 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r. w sprawie wykonania ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U. Nr 46, poz. 250, z 1982 r. Nr 13, poz. 102 i z 1983 r. Nr 68, poz. 305),
- 2) § 2—17 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 11 lutego 1977 r. w sprawie wykonania ustawy o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników i niektórych innych osób prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 6, poz. 25, z 1978 r. Nr 19, poz. 87, z 1981 r. Nr 5, poz. 22 i z 1983 r. Nr 66, poz. 300),
- 3) § 1 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 17 maja 1983 r. w sprawie ubezpieczenia społecznego adwokatów — członków zespołów adwokackich (Dz. U. Nr 28, poz. 138),
- 4) § 1 pkt 1 i § 2—6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 1987 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz. U. Nr 26, poz. 145),
- 5) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1987 r. w sprawie zgłaszania pracowników do ubezpieczenia społecznego oraz składek na to ubezpieczenie (Dz. U. Nr 37, poz. 211, z 1988 r. Nr 36, poz. 284 i z 1989 r. Nr 61, poz. 365).

§ 57. 1. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i ma zastosowanie do składek na ubezpieczenie społeczne i zaopatrzenie emerytalne należnych za okres od dnia 1 stycznia 1990 r., z uwzględnieniem ust. 2.

2. Do dochodu stanowiącego podstawę wymiaru składek, o której mowa w § 7 ust. 1, przyjmuje się nagrody z zakładowego funduszu nagród przysługujące za 1990 r. i wypłacone po dniu 1 stycznia 1991 r.

Prezes Rady Ministrów: *T. Mazowiecki*